

Державний заклад
«ПІВДЕННОУКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ К. Д. УШИНСЬКОГО»

НЕРУБАЙСЬКИЙ АКАДЕМІЧНИЙ ЛЦЕЙ № 1 НЕРУБАЙСЬКОЇ
СІЛЬСЬКОЇ РАДИ ОДЕСЬКОГО РАЙОНУ ОДЕСЬКОЇ ОБЛАСТІ

МОДЕРНІЗАЦІЯ
ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ В СУЧАСНИХ ЗАКЛАДАХ ОСВІТИ

Збірник наукових праць

Одеса - 2023

УДК 371

ББК 74

Рекомендовано Вченою Радою

Державного закладу

«Південноукраїнський національний педагогічний університет імені
К.Д. Ушинського»

Протокол № 8 від 23 лютого 2023 р.

Рецензенти:

Доктор педагогічних наук, професор кафедри педагогіки Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського» Ірина Анатоліївна Княжева

Кандидат педагогічних наук, доцентка, професорка кафедри мовної підготовки Одеського державного університету внутрішніх справ Євгенія Василівна Тягнирядно

Модернізація освітнього процесу в сучасних закладах освіти : збірник наукових праць / редкол. О.Я.Чебикін та ін. Одеса: Університет Ушинського, 2023. 264 с.

© Кафедра педагогіки

Університету Ушинського, 2023

©Нерубайський академічний ліцей № 1 Нерубайської сільської ради,
Одеського району Одеської області, 2023

4. Закон України "Про вищу освіту" від 01.07. 2014, № 1556-VII [Електронний ресурс] // Режим доступу: <http://vnz.org.ua/zakonodavstvo/111-zakon-ukrayiny-pro-vyschu-osvitu>.
5. Al-Arimi A. M. A. K. Distance Learning // Procedia-Social and Behavioral Sciences. 2014. Т. 152. С. 82–88.
6. Keegan D. Distance education technology for the new millennium : Compressed video teaching. // ZIFF Papiere. Hagen, Germany: Institute for Research into Distance Education. (Eric Document Reproduction Service No. ED 389 931),1995.
7. Pardanjac M., Radosav D., Jokic S. Difficulties and possibilities of distance learning //Intelligent Systems and Informatics, 2009. SISY'09. 7th International Symposium on. IEEE, 2009. С. 361–365.
8. Valentine D. Distance learning : Promises, problems, and possibilities // On-line Journal of Distance Learning Administration. 2002. Т. 5. №. 3.

ТИПОВІ ТРУДНОЩІ У ПЕДАГОГІЧНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ ВЧИТЕЛЯ-ПОЧАТКІВЦЯ

О.П. Ноздрова,

*кандидат педагогічних наук, доцент кафедри педагогіки
Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний
університет імені К.Д.Ушинського»*

В. Малакі,

*здобувач вищої освіти факультету іноземних мов
Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний
університет імені К.Д.Ушинського»*

Актуальність дослідження. Сучасній школі сьогодні потрібні компетентні, професійні педагоги, здатні до реалізації гуманістичних цінностей на практиці. В результаті різних соціально-педагогічних опитувань, аналізу шкільної практики ми зробили висновки, що незважаючи на високі показники

готовності до педагогічної діяльності особистісна і професійна адаптація молодого учителя може бути тривалою і складною.

Помилку може зробити кожна людина. Неправильні рішення, проступки дають людям певний життєвий досвід. Проте вчитель працює з дітьми, передає їм знання і навички, є прикладом, авторитетом, тому його професійні та людські якості завжди помітні під час взаємодії з учнями, у процесі навчання, по відношенню дітей до школи. На жаль, молоді учителі на початку кар'єри іноді здійснюють ряд типових помилок. В дослідженні ми розглянемо недоліки у професійній діяльності вчителя-початківця та як саме їх запобігти, адже основним аргументом являється формування професійної компетентності молодого фахівця.

Проблема професійної компетентності у вітчизняній психолого-педагогічній літературі розглядалася у різних аспектах Л.С.Виготським, О.М.Леонтьєвим, А.М.Матюшкіним, С.Л.Рубінштейном. Проблемою професійної компетентності займалися також Ю.К.Бабанський, А.Зязюн, Л.В.Кондрашова, В.А.Кан-Калик. Проблема професійної підготовки педагога розглядалася в працях Я.А.Коменського, К.Д.Ушинського, А.С.Макаренка, В.О.Сухомлинського [2].

Серед новітніх досліджень з проблеми формування професійної компетентності слід зазначити роботи В.А.Адольфа, В.А.Болотова, В.Н.Введенського, І.О.Зимньої, М.І.Лук'янової [4].

Аналіз психолого-педагогічної і методичної літератури свідчить про наявність великої кількості підходів до розуміння сутності професійної компетентності вчителя, про відсутність єдності у визначенні цього поняття та його змісту, що говорить про складність феномена, що досліджується

Можна стверджувати, що професійна компетентність вчителя є складним інтегрованим особистісним утворенням, яке базується на взаємозв'язку теоретичної і практичної підготовленості, а також професійно – значущих особистісних якостях, які обумовлюють готовність вчителя до активного виконання педагогічної діяльності.

Таким чином ми можемо виділити в структурі професійної компетентності складові елементи:

- Професійно-змістовний, який включає комплекс теоретичних знань з психології, методики;
- Операційно-технологічний, до складу якого входять практичні уміння та навички;
- Професійно-особистісний, який поєднує широкий спектр професійно значущих особистісних якостей;
- Професійно-мотиваційний, - це професійна усталеність, позитивна мотивація і ціннісне відношення до професійної діяльності [3].

За даними досліджень Т. С. Поляковой, в процесі професійного становлення лише 14% молодих учителів не зазнають істотних труднощів в здійсненні учбово-виховного процесу, 42% - зазнають труднощі в організації колективної життєдіяльності учнів, проведенні позакласної роботи, у 64% - труднощі в організації роботи з батьками [4].

І. Д. Лушніков у своїх дослідженнях наводить такі дані: 45% молодих учителів не упевнені, що впораються з повсякденними організаційними справами. Не випробовують задоволення початком самостійної роботи від 41% до 44% учителів –початківців [3].

І.О.Зимня у своєму дослідженні перераховує список традиційних помилок молодих вчителів у професійній діяльності:

- Учитель дуже тихо говорить, окремі слова вимовляє нечітко, учням важко стежити за ходом оповідання.
- Пояснюючи учбовий матеріал, учитель направляє погляд на стіни або у вікно.
- Звертаючись до деяких учнів, учитель вказує пальцем, додаючи: «Ось ти».
- Учитель використовує складні наукові терміни, запозичені з іноземних мов, незрозумілі слова.
- Учитель пише на дошці нерозбірливо, спотворюючи букви.

- Витирає тільки частину дошки, на іншій частині залишає уривки попередніх записів.
- Учитель оцінює учнів, виходячи з особистого відношення до них.
- Усі проблеми, у тому числі особисті, такі, що стоять перед окремими учнями, учитель намагається вирішувати у присутності усього класу.
- Відсутність наочних прикладів.
- Відсутність виховної дії, орієнтація лише на теоретичний матеріал.
- Зосереджує увагу на помилках учнів, дорікає їм, що часто стає причиною негативного ставлення до нього вихованців [2].

Щоб молодому педагогові впоратися з виникаючими труднощами і проблемами необхідно:

- бути готовим до розумної зміни своїх особистих інтересів і мотивів, до роботи над собою, розвитку професійно важливих якостей;
- необхідно вміти грамотно та виразно будувати свою мову, розвивати почуття гумору, мати самокритичність, розвивати здатність до самоаналізу;
- необхідно виробити свій власний педагогічний стиль діяльності, мати такі якості, як: щирість, відкритість, природність в спілкуванні, відсутність страху показати себе таким, яким ти є; відчувати себе як упевнену, активну і здатну людину;
- необхідно бути здатним до професійної рефлексії [2].

Науковці (В.А.Адольф, В.А.Болотова) зазначають, що важливою професійною якістю вчителя є упевненість в собі [2]. Як правило, студенти та вчителі-початківці цієї якості в належній мірі не мають. Недостатня упевненість в собі найчастіше виникає з відсутності професіоналізму, низького рівня професійної компетентності.

Треба вміти усвідомлювати та аналізувати свої почуття, думки, бажання і дії відповідно до вимог професії. С.Г.Вершловский виділяє декілька етапів у виробленні професійного стилю педагога-початківця:

1. Вхідження в нову діяльність. Характеризується високою емоційною напругою молодого учителя. Помилки й невдачі викликають прикрощі, а іноді й

почуття розчарування. В той же час і радість від перших успіхів піднімає його тонус.

2. Аналітико-пошуковий. Творчий пошук учителя багато в чому характеризує те, які проблеми він бачить у своїй діяльності: пов'язані з дисципліною, організацією колективу, взаємовідносинами з адміністрацією школи тощо;

3. Інтегративний. На цьому етапі складаються деякі узагальнені професійні уявлення молодого учителя.

4. Ствердження (це 3-5 років роботи) [2].

Ми хочемо у дослідженні розглянути педагогічні погляди К.Д. Ушинського щодо професійної підготовки вчителя, які є актуальними в сучасній системі освіти. Ученим розроблена була система різноманітних форм спеціальної підготовки вчителя, де підкреслювалася важливість педагогічної спрямованості викладання наук. Саме цій проблемі – підготовці вчителів – К.Д.Ушинський присвятив низку своїх праць, а саме: «Проект учительської семінарії», «Три елементи школи», «Педагогічна подорож по Швейцарії».

К.Д. Ушинський зауважував: «...важливо розвивати у вчителя здатність і готовність до постійного розширення свого наукового й педагогічного кругозору» [4].

У праці «Проект учительської семінарії» К.Д. Ушинський обстоював ідею створення спеціальної підготовчої вчительської школи, призначення якої – підготувати молодь для подальшого навчання. Педагог зазначав, що у такій школі можливе розкриття здібностей бути вчителем або вони відсутні, тому навчальному закладу буде легше уникнути помилок у підборі майбутніх спеціалістів. Особистості, які мають задатки педагогічні та зацікавленість педагогічною професією, оволодівають необхідними знаннями швидше, ніж ті, у кого вони відсутні [5].

Педагогічна підготовка вчителя, на думку К.Д. Ушинського, мала включати такі компоненти:

- 1) цілеспрямований добір учнів, виявлення їх здібностей до педагогічної діяльності;
- 2) вивчення основ наук, необхідних у майбутній педагогічній діяльності;
- 3) вироблення в учнів умінь та навичок висловлювати власні думки;
- 4) залучення учнів до загальнопедагогічної діяльності як найкращий метод перевірки здібностей та особистісних якостей майбутніх учителів.

Для підвищення кваліфікації народних учителів К.Д. Ушинський пропонував організувати при семінаріях вищі педагогічні курси, щорічні лекції з педагогіки й психології; він позитивно ставився до проведення вчительських з'їздів, зборів, нарад. Учений-педагог розробив проект учительської семінарії, куди радив приймати лише тих, у кому можна передбачити хороших учителів. Він вважав за доцільне запровадити інститут класних ординаріїв, тобто таких старших учителів класу, які, викладаючи у своєму класі якнайбільше уроків, разом із тим стежили б за викладанням інших предметів, а також за успіхами учнів цього класу [5].

Тому ми хочемо дати у дослідженні методичні рекомендації вчителям-початківцям щодо проведення уроків з різних дисциплін. На уроках використовували різноманітні форми і методи роботи, що сприяли розвитку навичок правильного, виразного і осмисленого читання(наприклад, урок читання в початковій школі). Це були індивідуальні форми роботи (індивідуальне читання): наприклад, **гра «Слідопити»** (вчитель або учень читав початок (або кінець) речення, решта учнів повинні були відшукати кінець (або початок) цього речення і прочитати), **гра «Знайти відповідь на запитання словами тексту»** (вибіркове читання). Наприклад, **гра «Актори»**(за завданням вчителя треба було прочитати здивовано, байдуже, захоплено, роздратовано, злякано, зацікавлено, лагідно) або **гра «Диктор телебачення»** (читати повинні були текст, періодично відриваючи погляд, щоб подивитися на глядачів).

Дидактична **гра «Вовк і Заєць»**(у грі брали участь двоє дітей: один учень виконував роль «вовка», другий – «зайця»; коли «заєць» читав перший рядок, то «вовк» починав читати тоді, коли «заєць» прочитав перший рядок і намагався

наздогнати у читанні «зайця») розвивала пізнавальний інтерес учнів до навчання, створювала позитивну атмосферу на уроці.

Одним із ефективних інтерактивних методів навчання учнів (наприклад, англійської мови) був метод веб-квесту, який визначається у літературі як «дослідницька діяльність, у якій велика частина або вся інформація, яка використовується учнями, береться з Інтернету» [3]. Веб-квести призначені були для того, щоб правильно використовувати час учнів, щоб зосередитися на використанні інформації, а не на її пошуку, для підтримки мислення школярів на рівнях аналізу, синтезу й оцінювання.

Веб-квести ми проводили як короткочасні (тобто розраховані на одне-три заняття) і довготривалі, які могли тривати протягом чотирьох і більше занять. Розглянемо основні вимоги, що висувалися до веб-квесту на прикладі підготовки й презентації проекту для старшої школи (урок англійської мови) на задану тему, наприклад, «Відкриття нового супермаркету».

Обов'язковим елементом веб-квесту була інструкція, у якій надавалося описання суті проекту, розподілення ролей і завдань, які мали бути зрозумілими, цікавими і здійсненими, а також було визначення підсумкового результату спільної роботи. Також в інструкції ми надавали список інформаційних ресурсів, необхідних для виконання завдання, опис критеріїв і параметрів оцінювання веб-квесту.

Крім того, необхідним елементом інструкції були рекомендації щодо узагальнення та форми презентації виконаної роботи. В інструкції ми надавали мотивуючу інформацію, у якій показували корисність досвіду, що діти отримають під час роботи над веб-квестом.

Наприклад: «Наша компанія відкриває новий супермаркет. У цьому супермаркеті подаватимуть різні речі, які сподобаються дітям. Компанія найняла вашу команду для свого нового супермаркету. До команди входять кухар, щоб готувати здорову їжу та допомагати в плануванні меню (відкрито у супермаркеті міні-пекарня; інспектор з безпеки харчових продуктів; менеджер, який має

організувати ефективну співпрацю фахівців, займатися рекламою супермаркету і сприяти продажу спеціальних буклетів.

Вашим першим завданням є завершити книжку «Супермаркет: менеджерова відповідальність», щоб показати, що ви розумієте, як цей об'єкт.

Ваше друге завдання - придумати назву вашого супермаркету, виходячи з того, які речі там пропонуються. Шеф-кухар має розробити меню й рецепти, які використовуватиме для приготування їжі тощо. Кожен член команди отримає індивідуальну оцінку за внесок у загальний проект згідно з його роллю. Завершивши цей веб-квест, ви дізнаєтеся багато нового про мережу супермаркетів».

Висновки. Для професійного самовдосконалення педагога необхідно займатися своєю самоосвітою та самовихованням.. Педагогічна етика також відіграє важливу роль в роботі молодого педагога. Адже, дотримуючись законів педагогічній етиці педагог впевнено може налагодити взаємовідношення в колективі. Зміст діяльності шкільної установи – це різнобічні знання, широта кругозору, постійне інтелектуальне зростання кожного. Це і є основним середовищем, в якому формується педагог.

Педагогічна біографія кожного учителя індивідуальна. Не кожен відразу стає майстром. Щоб стати майстром своєї справи, учителям необхідно опанувати закономірності та механізми педагогічного процесу.

Література

1..Кузьмінський А.І. Педагогіка вищої школи: навч. посіб. Київ: Знання, 2015. 486 с.

2..Левківський Б. Підвищення педагогічної майстерності викладачів вищих навчальних закладів: (проблема підготовки в Україні викладачів для вищих навчальних закладів: професійна майстерність, її актуальність) // Вища школа, 2016. № 3. С. 55-58.

3.Педагогічна майстерність: підручник / За ред. І.А.Зязюна. Київ: Вища школа, 2007. 300 с.